

Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / За ред. проф. А.Л. Ситченка. – № 1 (52), лютий 2016. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – 348 с.

УДК 371.89

Оксана АЛЕКСЄЄВА

м. Старобільськ

alekseevaoksana36@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФЕНОМЕНУ "ТРАДИЦІЯ"

У статті здійснено спробу соціально-педагогічного аналізу феномену "традиція". Розглянуто дане поняття у філософсько-культурологічному, соціологічному, соціально-педагогічному аспектах. Традицію представлено з позицій соціогуманітарного підходу як один з видів соціокультурної наступності, що орієнтує особистість на збереження надбань культури і на їхній розвиток; як спосіб закріплення й позабіологічної передачі етнокультурної інформації, усталених культурно-побутових особливостей, моральних цінностей; як особливий механізм соціальної пам'яті й відтворення соціальних інститутів і норм; як соціально прийняті регулятиви індивідуальної діяльності. З'ясовано типологію традиції, її властивості та функції.

Ключові слова: *традиція, соціальний куматоїд, культурно-історичні традиції, колективний (груповий) патерн, цілісний інформаційний масив.*

Актуальність дослідження феномену традиції пов'язана з новою конкретно-історичною ситуацією, яка окреслилася в нашому соціумі : з одного боку, епоха глобалізації висуває ідею "світу без меж", культурної уніфікації, що загострює відчуття національної незахищеності, з іншого – постає необхідність збереження константних форм соціальної й національної організації як маркеру культурної неоднорідності, національної самоідентичності й має забезпечити стабільність у соціумі. Звичайно, до таких константних форм відносяться традиції як важливі елементи індивідуального та історичного розвитку спільноти, народу, нації як єдності минулих, теперішніх і майбутніх поколінь.

Інтерес до традиції завжди підвищувався в кризові часи суспільства, і наше сьогодення – не виключення, бо саме вони, як ціннісні орієнтири, є важливим механізмом пристосування людини чи соціальної групи до умов життя, що постійно змінюються. Акумуляуючи найкращий суспільно й національно необхідний досвід, традиції постають як умова передачі наступним поколінням усього духовно-морального потенціалу і збереження самобутності народу. Вступаючи в самостійне життя, нове покоління потрапляє в реальні життєві умови і стикається з досвідом дорослих, який сконцентровано в навичках, моральних нормах, звичаях, правилах поведінки. Сприймаючи чи не сприймаючи його, воно збагачує його чи корегує та передає наступним поколінням. У результаті відбувається розвиток, вироблення і закріплення правил, найбільш доцільних для суспільства, які згодом стають традиціями.

Аналіз традицій, їхнього місця в суспільному житті має важливе значення для організації людських відносин і соціального керування, поведінки окремих груп людей і кожної особистості. З'ясування ролі традицій у житті суспільства дає можливість зрозуміти механізми соціалізації індивіда.

Про те, що традиція – досить складний багаторівневий феномен, свідчить інтерес учених різних галузей гуманітарного знання – філософів, соціологів, істориків, культурологів, етнографів, психологів і педагогів. Так, філософи й соціологи у різні часи (Ш. Айзенштадт, Е. Бородін, В. Власова, Е. Гідденс, Е. Дюркгейм, Д. Лернер, Е. Маркарян, В. Авер'янов, С. Азовцев, П. Бергер, Г. Гадамер, В. Каїров, Г. Лозко, В. Плахов, І. Суханов, О. Цветков, А. Дондюк тощо) розглядають не лише поняття та види, а й функції, роль, зміст традицій. У психоаналітичному дискурсі (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Едінгер) традиція розглядається як універсальна форма колективного несвідомого.

Видатні мислителі в історії філософської та культурологічної думки (Цицерон, Ф. Бекон, Дж. Віко, Й. Гердер, Г. Гегель, Г. Ріккерт) розглядали питання наступності, передачі соціального досвіду в контексті становлення й розвитку культури. У роботах М. Трубецького, П. Савицького, М. Долгушина, Е. Шацького традиція розглядається як одна з необхідних умов природного

здорового становлення культури, як фактор відтворення гармонії та збалансованості всіх соціально-культурних засад суспільства.

Останнім часом актуалізувалася проблема співвідношення традиційного та інноваційного в динаміці культурних змін (Е. Абрамян, С. Арутюнов, Ю. Давидов, А. Першиц, А. Шушарін і О. Шушаріна).

У соціокультурному та педагогічному аспектах розкривається дана категорія в роботах М. Кагана, В. Авер'янова, О. Батури, Л. Буєвої, Е. Маркаряна, В. Плахова, В. Разумного, Н. Юдіної в основному як передача і збереження цінного педагогічного досвіду [3, с. 7]. Про актуальність залучення молоді до традицій говорили видатні педагоги минулого (А. Дістервег, О. Духнович, С. Миропольський, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський тощо). На сучасному етапі Н. Деделюк, Л. Драчук, В. Ликов, І. Охріменко, М. Стельмахович, В. Супруненко, Л. Бекірова, Є. Кукушкіна досліджували процес виховання засобами етнокультурних традицій.

З точки зору етнології, дефініція "традиція" розроблялася Р. Абакаровою, Р. Волковим, Л. Краєвою та ін., які вбачають її суть у збереженні етнічних і національних особливостей різних народів та регулюванні їх життєдіяльності.

На рубежі тисячоліть інтерес до феномену традиції пов'язаний з комплексом проблем, породжених глобалізацією (В. Валлерстайн, Дж. Грей, У. Бек, С. Хантінгтон, Р. Робертсон, З. Бауман, М. Хансенн, О. Панарін, Ю. Яковець та ін). Загостривши проблему уніфікації культурно-інформаційного простору, глобалізація виявила необхідність детального дослідження соціальних механізмів, які здатні підтримувати культурне розмаїття світу.

На сьогодні цікавими є дослідження традиції як чинника саморозвитку суспільства (О. Шейко), як механізму спадкоємності (І. Биченкова), як моделі соціокультурного розвитку (І. Малигіна), як особливого засобу людської еволюції (О. Максимова) і підвищення національної самосвідомості (Т. Казанцева) і навіть як ментальної норми запобігання злочинності (К. Босак).

Отже, існує численність різноаспектних поглядів та підходів до розуміння феномену традиції, що зумовлює *мету* нашої *статті* – здійснити спробу

системного соціально-педагогічного аналізу поняття, з'ясувати функції традиції як особливого механізму соціальної пам'яті та соціокультурної наступності.

Етимологічно традиція (від лат. *traditio*) – передача. Кожне покоління входить у життя через освіту, виховання, самопізнання й самотворення індивідууму як особистості. Саме шляхом міжпоколінної передачі соціального досвіду традиції забезпечується засвоєння найвищих національних, культурних і матеріальних цінностей, норм, правил, ідей, відображають наступність соціального досвіду. Вони спрямовані на розширення знань про свій народ, уможливають реальний особистісний вибір у житті, праці, моралі, у сучасному відродженні національного менталітету. Отже, традиції поєднують найцінніші моральні й матеріальні здобутки минулих епох і теперішнього часу. Таким чином, етимологічний смисл слова „традиція” зазвичай пов'язується з механізмом трансляції, переданням взірців соціальної діяльності молодому поколінню, тому-то явище традиції і стало предметом дослідження різних наук.

У ході аналізу феномену "традиція" узагальнено можна окреслити два полюси уявлення : традиція як щось архаїчне, застаріле, консервативне, що заважає сучасному розвитку культури; і як ідеал, абсолютна цінність, що вимагає серйозних зусиль щодо підтримання, відновлення, збереження. Це пов'язано з тим, що сам термін має багато визначень.

Суперечливі тлумачення традиції, на наш погляд, пов'язані з різними уявленнями спадкоємності минулого і сьогодення й де в чому обумовлені тим, що в будь-якій традиції можна виявити ортодоксальні і неортодоксальні пласти. Перші, як стиль консервативного мислення на протигагу модернізму й реформаторству й соціально-культурна установка, передбачають відтворення й підтримку загально визнаних зразків в незмінному вигляді. Неортодоксальний підхід, в основі якого – альтернативність, орієнтує людину на постійне оновлення, критичне ставлення до даних зразків. Останнє положення на сьогодні є актуальним з точки зору глобалізаційних процесів, у межах яких традиція розглядається як живий процес збереження смислів : поки вона жива, продовжує розвиватися відповідно до нових ситуацій та викликів. Отже,

традиція може не лише зберегти базові цінності певної культури соціуму, а й стати основою синтезу її та досягнень європейської цивілізації, яка є орієнтиром для нашого сучасного вектору розвитку суспільства.

Таким чином, традиція – це найважливіша культур-філософська категорія, що відображає універсальну основу культури; модель системи цінностей та суспільного устрою; процес придбання і трансляції соціально-значущого досвіду, механізм підтримки цінностей і зразків культури і селекції інновацій [4, с. 228].

У сучасних наукових розвідках переважає філософсько-культурологічний аспект дослідження проблем традиції. У роботі В. Степина, В. Горохова, М. Розова [15, с. 84 – 94] отримано новий і принципово важливий для всіх досліджень традицій досвід їхнього вивчення – нове онтологічне представлення традиції як особливого механізму *соціальної пам'яті*: традиція постає як певна соціальна програма, трансльована в культурі за допомогою механізму соціальних естафет, який становить ланцюжок з послідовно відтворюваних зразків діяльності чи поведінки, що ніби підхоплюється наступним актом діяльності від попереднього.

У такому ж ключі О. Батура розглядає традицію як невід'ємний атрибут суспільства, особливий соціальний феномен, що співвідноситься з поняттям „соціальна пам'ять” як накопиченою в ході соціально-історичного розвитку інформацією, зафіксованою в результатах практичної та пізнавальної діяльності, що передається від покоління до покоління за допомогою соціально-культурних засобів та є основою індивідуального й суспільного пізнання на кожному етапі історичного розвитку [2, с. 3].

Традицію як зв'язуючий елемент минулого та сучасного з позицій соціогуманітарного підходу, який може бути визначений як власне культурологічний, розуміють О. Балдіна, Е. Бикова, В. Метальникова, Н. Михайлова : традиція – релікти, специфічні "згустки" минулого в теперішньому; минуле ж завжди присутнє й відтворюване в теперішньому. Тому традиція – невід'ємний чинник існування соціуму, дещо універсальне та

позачасове. І тут варто звернути увагу на такі важливі для розуміння традиції моменти, як процесуальний, пролонгований характер (від покоління до покоління), субстанціональний, змістовний аспект (звичаї, норми), інструментально-ментальні особливості традиції (усний спосіб передачі), які менше відображено в словникових визначеннях [4, с. 227].

Найбільш поширеним є підхід, за яким традиція розглядається як механізм відтворення соціальних інститутів та норм [11]. Тут „традиція” вживається у двох значеннях: як механізм відтворення соціальних інститутів і норм і як позначення змісту самих норм.

З погляду теорії соціальних естафет (І. Биченкова) [6], традиція – *соціальний куматоїд*, тобто особливий спосіб збереження і передачі соціального досвіду, що переміщується від людини до людини (від покоління до покоління), тобто особливий механізм соціального спадкування.

У класичній соціології (Г. Спенсер, М. Вебер, Е. Дюркгейм) спільним для розуміння традиції є категорії реалізації встановлених у суспільстві стереотипів поведінки, які залишаються незмінними від покоління до покоління. Традиція, перш за все, – соціальна регуляція від природної, інстинктивної, поведінки до поведінки людської, яка характеризується рефлексією особистості щодо загальноприйнятих цим суспільством поведінкових норм правил співіснування.

Нарешті, в огляді, проведеному Е. Шацьким, крім уже названих розумінь терміна „традиція”, наводиться ще одне, яке він називає суб’єктивним: на першому плані тут знаходиться не функція передачі з покоління в покоління тих чи інших цінностей (в основному духовних), не самі цінності, а ставлення цього покоління до минулого, його згода/незгода на спадкування. Традиція в цьому сенсі – не просте копіювання форм, що існували в минулому, а лише минуле, що активно розвивається й перетворюється. Таке розуміння важливе для досліджень ціннісної сфери особистості, ціннісних взаємин [16, с. 208].

Категорія традиції в плані нашого дослідження має бути розглянута в трьох основних аспектах сучасного розуміння: як порядок, як процес і як повнота системи існування тієї чи іншої спільноти [1, с. 4].

На думку В. Авер'янова, традиція як *порядок* спадкування забезпечує за допомогою визначених правил точне відтворення сутності наслідуваного, його змісту; як *процес* – форма соціокультурного спадкування, організована так, щоб забезпечити адекватне поновлення вкладеного в неї змісту; традиція як *повнота системи існування тієї чи іншої спільноти* містить у собі, крім власне традиції (як її внутрішнього принципу, тобто упорядкованого спадкування): розроблену систему моделей спадкування, що забезпечує належну схоронність кожної субмоделі; світогляд, тобто систему уявлень, що підтримують традицію інтелектуально, зокрема ідеологічно; інститути й організації, що забезпечують послідовний і правильний процес спадкування, як-от: систему виховання, систему освіти, систему ініціації спадкоємців традиції [1, с. 6].

В. Авер'янов говорить про те, що смисл категорії „традиція” припускає, що людина, яка успадковує щось від своїх попередників, робить це свідомо. Традиція – це позитивне спадкоємство, тобто визначений порядок успадкування, стан, у якому знаходиться позитивний спадкоємець. Однак, зауважимо, що, з позиції психоаналітичної концепції культури, зміст традиції складають несвідомі образи, які зіставляються з фактами реальності через специфічне перенесення несвідомих образів на реальні об'єкти [там само].

Традиція, за Е. Маркаряном, – будь-який *колективний (груповий) патерн* діяльності, заснований на науці [12, с. 87]. За В. Плаховим, це сукупність соціальних норм та правил поведінки – система громадських відносин [13]. Л. Буєва акцентує головну увагу на інформативних характеристиках традиції, визначаючи її як особливий різновид соціокультурної інформаційної системи, засобами якої соціальний досвід нагромаджується, фіксується та трансформується в практиці соціальних відносин [5, с. 79].

З позицій етнографічного підходу, традиція – це спосіб збереження й позабіологічної передачі етнокультурної інформації, усталених культурно-побутових особливостей від покоління до покоління [9].

Поняття „традиції” широко використовується у педагогічному обігу. В. Куєвда на підставі узагальнення матеріалів різних досліджень подає

визначення : „традиція (лат. *traditio* – передача, спадкоємність) – суспільна закономірність, що виявляється в процесі накопичення, успадковування особистістю чи соціальною групою колективного досвіду, виробленого й утвердженого як доцільного попередніми поколіннями; а також у підборі, адаптації й утворенні зразків соціальності, моделей діяльності, поведінки” [10, с.11].

У найавторитетнішому виданні із соціальної педагогіки за редакцією І. Звереві подано таке визначення традиції, яке, на нашу думку, більш точно й узагальнено розкриває феномен цього явища з погляду педагогічної теорії та практики: „Традиція (лат. *tradition* – передача) – суспільна закономірність, що виявляється у процесі накопичення, успадкування особистістю чи соціальною групою колективного досвіду, виробленого й утвердженого попередніми поколіннями, а також у відборі, адаптації й утворенні моделей поведінки. Це універсальна форма фіксації, закріплення й вибіркового зберігання тих або інших елементів соціокультурного досвіду, а також універсальний механізм його передавання від покоління до покоління” [14, с. 302].

На думку С. Бондиревої та Д. Колесова, важливими рисами традиції є її природність, корисність, наступність, одним з векторів смислу – прагматизм: „те, що стає змістом традиції, обов’язково життєво важливе (і корисне у тому чи іншому відношенні) для індивідів, які приймають цю традицію” [3, с. 13].

Таким чином, можна констатувати те, що сучасність додає такий аспект прийняття традицій, як осмислення їх і включення в ужиток лише після оціночного відбору, штучно традиції не воскресають.

Традиціями є певні культурні взірці, інститути, норми, цінності, ідеї, стилі, які є необхідною умовою функціонування соціокультурних систем. Отже, це – один з видів соціокультурної наступності, що орієнтує людину й на збереження надбань культури, на їх відтворення і розвиток.

М. Захарченко, досліджуючи типологічну інтерпретацію традицій, виділяє *п’ять типів*: культурно-історичну традицію, соціальну традицію, архаїчну традицію, священний переказ, інтелектуальну традицію. У *соціальній*

традиції важливим є прийняття легітимності встановленого порядку й освоєння передбачуваних ним способів дії; у *культурно-історичній* – ціннісне ставлення до спадщини, що виражається в діяльності з відтворення позитивно оцінюваного способу життя. Остання визначається особливостями становлення етносу – географічно-територіальними особливостями, специфікою заселення, проблемами матеріального виробництва, відносинами власності, що у свою чергу породжувало й духовний, неписаний уклад життя [8, с.11].

Традиції розрізняють: *за змістом* (ідеї, норми, правила); *за формами вияву* (звичаї, обряди, ритуали); *за характером існування* (усні й письмові); *за соціальною роллю* (позитивні, нейтральні, негативні); *за соціальним статусом* (державні, народні, елітні тощо).

Властивості традицій: 1) забезпечення консервації, акумуляції, поступовості в опануванні знань; 2) постійне оновлення, розвиток, становлення, уведення в обіг інновацій як потенційних джерел розвитку особистості (зразків моди, поведінки, оздоб житла, які до узвичаєння інновації перебувають у своєрідному очікувально-оцінному статусі). Тут ідеться про усвідомлене ставлення до успадкованого й відтвореного [14, с. 302 – 303].

Традиції можуть визначати особливості: статево-рольової соціалізації, догляду за дітьми, стосунків із представниками різних поколінь, харчування, одягу тощо. Вони діють у будь-якому суспільстві й у всіх сферах суспільного життя. Їхній вплив на розвиток особистості залежить від культури суспільства та історичних особливостей країни, і в будь-якому разі нехтування ними гальмує повноцінну самореалізацію особистості.

Так, дійсно, становлячи продукт акумуляції соціального досвіду, традиції є для особистості системою соціальних установок, ціннісних орієнтацій. Людина усвідомлює традицію як потребу успадкування кращого досвіду, випробуваного часом і спрямованого на задоволення життєвих потреб. Це відбувається тоді, коли основні ідеї є стрижнем традиції, стають особистісно значущими та інтегруються індивідом. Великого значення набуває не лише ідеологічний вплив, а й емоційні переживання [9]. Традиція коригує

інформаційно-емоційний масив так, що він сприяє особистісній і соціальній самоорганізації, уточнює й регулює ієрархію цінностей як у межах індивідуальної шкали цінностей, так і в межах соціальних, етнічних, національних спільнот.

Н. Юдіна виділяє в традиції два основних змістовних блоки : пов'язаний із знанням – *цілісний інформаційний масив*, що склався впродовж існування людства; і пов'язаний з діяльністю – *практичний* [17]. На наш погляд, це положення перегукується з думками М. Бердяєва, який наголошував на наявності у феномені традиції консервативного, зверненого до минулого, завдяки чому постійно підтримується з ним спадкоємний зв'язок, і творчого, зверненого до майбутнього, завдяки якому утворюються нові цінності.

Форми, у які оформлюється традиція, різноманітні. З розвитком же традиції відбувається її ускладнення, диференціація і спеціалізація, при цьому форми можуть змінюватися – оновлюватися, застарівати, відмирати й знову відроджуватися, та важливим тут є внутрішній зміст, і, крім того, ми можемо стверджувати, що традиція як сукупність того, що дісталось в спадщину сучасному поколінню з минулого, має два аспекти: уже минулий та існуючий нині. Однак у традиції має сенс тільки те, над чим не владний час.

Важливою в аналізі форм соціального досвіду, безумовно, є проблема функцій традиції. На думку А. Дондюка, який у глибинному понятті „традиція” виділяє поняття спадщини та автентичної традиції, найбільш повно окреслюється структура феномену традиції, якщо розуміти традицію як представленість смислів минулого в актуальному досвіді сучасного. Аналіз функцій традиції дозволяє говорити про традицію як діяльність, традицію як об'єкт цієї діяльності. Відповідно, аналіз свідомості у вимірі часу дозволив визначити з філософського погляду традицію як онтологічну присутність смислів минулого в актуальному досвіді сучасного, як присутність минулого, яке існує до будь-якого рефлексивного усвідомлення цієї присутності [7].

Аналіз наукової літератури дозволяє виокремити такі функції традиції: інформаційна, комунікативна, регулятивно-нормативна, естетична, символічна,

оптимізації діяльності, вироблення навичок спільних дій у громаді, емоційно-психологічна, соціалізаційна. Остання дозволяє розглядати традицію як засіб соціалізації особистості, як чинник утвердження діалогу культур, як основу становлення сучасної людини – „людини культури”, за О. Батуною [2].

Таким чином, узагальнення культурологічних, соціологічних та психолого-педагогічних досліджень з проблем сутності, типології, функцій традицій дозволяє зробити висновки про традицію як соціально-педагогічний феномен :

- традиція як система соціально значущих стереотипів постає „позагенетичною пам’яттю колективу” (Ю. Лотман), її буття в соціумі здійснюється у вигляді різних культурних практик, у формі програвання різних моделей включення культурних архетипів минулого в сучасне;
- традиції усталено відображають наступність соціального досвіду, є формою функціонування суспільних відносин і взаємин між людьми певної національності, забезпечують їх закріплення, розвиток і передачу новим поколінням у процесі загальноприйнятих видів суспільної діяльності;
- традиції дозволяють підтримувати зв’язок історичних етапів розвитку людства, постають способом оцінки сучасних соціокультурних явищ, їх місця та ролі в житті суспільства;
- залучення до традицій пов’язано із повсякденною символізацією моделей соціального порядку, певними поведінковими моделями;
- традиції не є абсолютно безособистісними, це не якась абстракція досвіду певного народу, вони набувають особистісно значущого характеру, прилучають молодь до суспільного життя, формують відчуття власної причетності до певного народу, певної історичної спільноти, до нації;
- пріоритет має бути надано свідомому вибору традиційної спадщини, на відміну від трактування традиції як пасивного сприйняття;
- традиція акумулює соціально прийнятні регулятиви індивідуальної діяльності, тобто виступає специфічним механізмом соціалізації особистості;

- ігнорування традиції, її авторитету призводить до соціальної, культурної амнезії, зневаги до культурної спадщини народу;
- у поліетнічних, полікультурних та поліконфесійних середовищах традиції складаються, функціонують і розвиваються специфічно, оскільки це залежить від історії, ментальності, етнічної групи населення;

Отже, традиція є важливим механізмом пристосування людини чи соціальної групи до умов життя, що постійно змінюються. Та пристосування не слід розглядати як абсолютизацію консервативної основи суспільства й суспільних відносин. Традиція дозволяє, з одного боку, змінювати соціальну організацію, регулювати норми й цінності життя, що з'являються в соціумі, з іншого – утримувати найважливіші характеристики соціального життя. Таке розуміння традицій, на нашу думку, є методологічно ефективним у випадках, коли вивчається проблема соціалізації особистості, невід'ємним елементом механізму якої є традиція. Тож перспективними напрямками для дослідження можуть стати з'ясування ролі традицій поліетнічних спільнот та визначення соціально-педагогічних умов використання традицій в соціалізації особистості.

Список використаних джерел

1. Аверьянов В. В. Традиция как преемственность и служение / В. В. Аверьянов // Человек. – 2000. – № 2. – С. 38 – 51.
2. Батура А. А. Традиция как философско-культурологическая категория и ее социально-адаптационные функции : автореф. дис. на соискание учен. степ. канд. философ. наук : спец. 24.00.02 „Историческая культурология” / А. А. Батура. – Краснодар, 2000. – 20 с.
3. Биктагирова Г.Ф. Семейные традиции: вопросы теории и социального проектирования : монография / Г. Ф. Биктагирова, Р. А. Валеева, Р. Р. Биктагиров. – Казань : «Отечество», 2012. – 229 с.
4. Будаева З.А. "Традиция", "традиционная культура" в контексте социальной философии и культурологии / З.А. Будаева // Вестник Бурятского государственного университета. – 2011. – № 6. – С. 226 – 230.

5. Буева Л. П. Социокультурный опыт и механизм его освоения человеком / Л. П. Буева // Культурный прогресс : философские проблемы. – М. : Наука, 1984. – С. 68 – 90.
6. Быченкова И. А. Традиции как объект гуманитарного познания : автореф. дис. на соискание учен. степ. канд. философ. наук : спец. 09.00.01 „Онтология и теория познания” / И.А. Быченкова – Новосибирск, 2000. – 20 с.
7. Дондюк А. М. Традиція як спосіб людського буття : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.04 / Дондюк Андрій Миколайович. – К., 1996. – 174 с.
8. Захарченко М. В. Типологическая интерпретация понятия традиции : автореф. дис. на соискание учен. степ. д-ра философ. наук : спец. 09.00.11 „Социальная философия” / М. В. Захарченко. – СПб., 2002. – 46 с.
9. Иванникова М. В. Обычаи и традиции как социологическое и социально-педагогическое явление / М.В. Иванникова // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : електрон. наук. фах. вид. / Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – 2013. – Вип. – 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_2_10
10. Куєвда В. Т. Основи соціалізації у виховному процесі / В. Т. Куєвда // Професійна підготовка студентів педагогічних інститутів до виховної діяльності / за ред. А.Й. Капської. – К. : ІЗМН, 1996. – С. 11 – 20.
11. Максимова Е. Ю. Социально-философские исследования традиции / Е. Ю. Максимова // Теория и практика общественного развития. – 2014. – Вып. № 4. – С. 23 – 33.
12. Маркарян Э. С. Узловые проблемы теории культурной традиции / Э. С. Маркарян // Советская этнография. – 1981. – № 2. – С.87.
13. Плахов В. Д. Традиции и общество: опыт философско-социологического исследования / В. Д. Плахов. – М. : Мысль, 1991. – 686 с.
14. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / за заг. ред. І. Д. Звереві. – К. : Центр учб. л-ри, 2008. – 336 с.

15. Степин В. С. Философия науки и техники : учеб. пособие для вузов / В. С. Степин, В. Г. Горохов, И. А. Розов. – М. : Гардарика, 1996. – 400 с.
16. Шацкий Е. Утопия и традиция / Е. Шацкий. – М. : Прогресс, 1990. – 456 с.
17. Юдина Н. П. Традиционализм и педагогическая традиция / Н.П. Юдина // Вектор науки ТГУ. – 2012. – №1(8). – С. 332 – 335.

Oksana Alekseeva

Starobel'sk

SOCIO-PEDAGOGICAL ASPECT OF THE PHENOMENON OF "TRADITION"

The article is devoted to the socio-pedagogical analysis of phenomenon of "tradition". We consider this concept in the philosophical and cultural, sociological and socio-pedagogical aspects. It was determined that tradition is a kind of socio-cultural continuity in social attitudes, customs, and institutions that focuses a person to preserve and develop cultural achievements; a way of fixing and unbiological transfer of ethno-cultural information, an inherited, established, or customary pattern of thought, action, or moral behavior and values; a special mechanism of social memory and reproduction of social institutions and norms; a group of social regulatives of individual behavior. The essence of types, main features and functions of traditions were revealed.

Key words: *tradition, social kumatoid, cultural and historical traditions, collective (group) pattern, holistic information array.*

Оксана Алексеева

г. Старобельск

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ФЕНОМЕНА "ТРАДИЦИЯ"

В статье предпринята попытка социально-педагогического анализа феномена "традиция". Рассмотрено данное понятие в философско-культурологическом, социологическом, социально-педагогическом аспектах. С позиций социогуманитарного подхода традицию представлено как один из видов социокультурной преемственности, ориентирующий личность на

сохранение достижений культуры и на их развитие; как способ закрепления и внебиологической передачи этнокультурной информации, устоявшихся культурно-бытовых особенностей, нравственных ценностей; как особый механизм социальной памяти и воспроизведения социальных институтов и норм; как социально принятые регулятивы индивидуальной деятельности. Выяснено типологию традиции, ее свойства и функции.

Ключевые слова: *традиция, социальный куматонд, культурно-исторические традиции, коллективный (групповой) паттерн, целостный информационный массив.*